

INHOUD

ONTDEKKEN 6

Welkom in Sevilla en Andalusië	8	Veelzijdig Sevilla en Andalusië	26
De parels van Sevilla en Andalusië ..	10	Jaaroverzicht van Sevilla en Andalusië	46
Zicht op Sevilla en Andalusië	14	Een korte geschiedenis	48
Reisroutes	16		

SEVILLA BELEVEN 54

El Arenal	62	Parque María Luisa	106
Santa Cruz	72	Over de rivier	118
La Macarena	94		

ANDALUSIË BELEVEN 126

Huelva en Sevilla	132	Cádiz en Málaga	174
Córdoba en Jaén	148	Granada en Almería	210

WEGWIJS 236

Voor vertrek	238	Register	246
Sevilla en Andalusië onderweg	240	Nuttige uitdrukkingen	252
Praktische informatie	244	Dankbetuiging	254

Links: Een van de kenmerkende sinaasappelbomen in Sevilla
Vorige bladzijde: Roeien op de Guadalquivir, met Triana op de achtergrond
Omslag: Een schitterende arcade aan Plaza de España bij zonsondergang

2

REAL ALCÁZAR

F8 **A** Patio de Banderas **M** Puerta de Jerez **AI** Archivo de Indias **CS** **Dag**. 9.30-19.00 (half sept.-maart tot 17.00) uur; voor een avondbezoek met theater zie website (reserveer) **1** en 6 jan., Goede Vr, 25 dec. **W** alcazarsevilla.org

Het Real Alcázar was bijna zeven eeuwen lang de thuisbasis van Spaanse koningen en is een van de mooiste gebouwen ter wereld. Het is een eerbetoon aan de mudéjararchitectuur.

In 1364 gaf Pedro I opdracht een koninklijke residentie te bouwen binnen de paleizen die in de 12de eeuw door de Almohadische heersers waren gebouwd. Ambachtslieden uit Granada en Toledo bouwden een schitterende verzameling mudéjarpatio's en -gangen, het Palacio de Pedro I, die nu het hart vormt van de Real Alcázar van Sevilla. Latere koningen drukten hun eigen stempel op het geheel – Isabella I voegde het Casa de la Contratación toe en Karel V liet grandioze, rijkversierde kamers bouwen. In 2014 werd het Alcázar gebruikt als filmlocatie voor de serie *Game of Thrones*.

De koepel van de Salón de Embajadores is gemaakt van bewerkt en verguld hout.

Azulejos en complex pleisterwerk sieren de Salón de Embajadores.

Jardín de Troya

Op de Patio de las Doncellas is stucwerk te zien van kunstenaars uit Granada.

De tuinen zijn voorzien van terrassen, fonteinen en paviljoens.

Wandtapijten en 16de-eeuwse azulejos sieren de gewelfde hallen van de kamers en de kapel van Carlos I.

CAPITOOLTIP Fantasywereld

Met zijn paradijselijke tuin en glinsterende azulejos is het Real Alcázar een ideaal filmdecor. Stap in de wereld van de Water Gardens in Dorne tijdens een *Game of Thrones*-tour door het paleis met Sevilla Walking Tours (www.sevillawalkingtours.com).

De Patio del Crucero ligt boven de oude baden.

↑ De Patio de las Doncellas, met een centrale vijver omgeven door fraai stucwerk

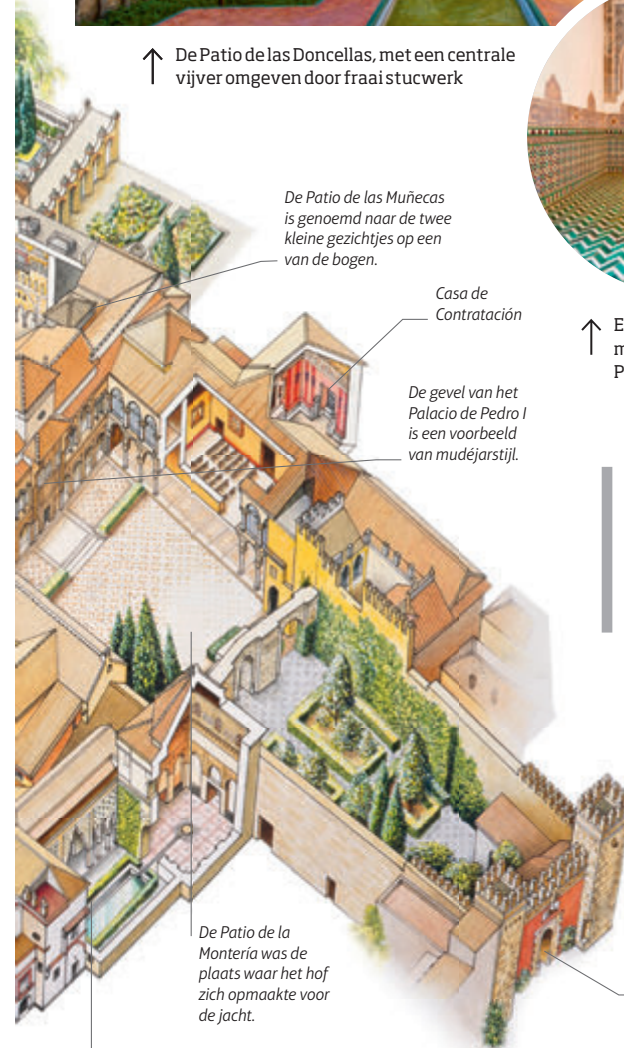
↑ Een kamer versierd met geometrische azulejos in het Palacio de Pedro I

De Patio de las Muñecas is genoemd naar de twee kleine gezichtjes op een van de bogen.

Casa de Contratación

De gevel van het Palacio de Pedro I is een voorbeeld van mudéjartijl.

Ambachtslieden uit Granada en Toledo bouwden een schitterende verzameling mudéjarpatio's en -gangen, het Palacio de Pedro I.

De Patio de la Montería was de plaats waar het hof zich opmaakte voor de jacht.

Puerta del León (ingang)

De Patio del Yeso, een tuin met bloembedden en een kanaaltje, bezit nog details van het 12de-eeuwse Alcázar van de Almohaden.

↑ Illustratie van het Palacio de Pedro I, deel van het enorme Real Alcázar

DE KUNST VAN AZULEJOS

De geglazuurde keramiektegels, sterk en kleurig, zijn al eeuwenlang niet weg te denken uit Andalusische gevels en interieurs. De kunst van hun vervaardiging werd door de Moren naar Spanje gebracht - het woord *azulejos* komt van het Arabische *az-zulayj* of 'steentje'.

Moorse *azulejos* zijn ingewikkelde mozaïeken van stenen met één kleur. In Sevilla ontwikkelde de kunst zich in de pottenbakkerijen van Triana (blz. 120). Later ontstond in Italië een nieuwe variant. De industriële revolutie maakte de massaproductie van *azulejos* mogelijk, in keramiekfabrieken als de beroemde 'Pickman y Cia' in het Monasterio de Santa María de las Cuevas (blz. 124).

↑ Geglazuurde *azulejos* in het Alhambra (blz. 216), Granada

AZULEJOS IN MUDÉJARSTIJL

De Moren maakten mooie mozaïeken in ingewikkelde geometrische patronen, als decoratie van hun paleismuren. De gebruikte kleuren waren blauw, groen, zwart, wit en oker.

↑ Reclamebordjes gemaakt van *azulejos* in het Centro Cerámica Triana (blz. 120)

AZULEJOS VOOR COMMERCIËEL GEBRUIK

Toen de technieken voor het maken en kleuren van *azulejos* verbeterden, werden ze ook gebruikt voor decoratieve uithangborden en winkelpuien. Zelfs reclames werden in kleurige tegelta-bleaus uitgevoerd. De prachtige resultaten zijn nog in heel Andalusië te zien.

↑ Een brug versierd met blauwe en gele tegeltjes, bij Plaza de España (blz. 112)

13

Casa de Pilatos

📍 G6 📍 Plaza de Pilatos 1
 🚶 CS 🕒 April-okt. dag.
 9.00-19.00 uur; nov.-maart
 dag. 9.00-18.00 uur
 🌐 fundacionmedinaceli.org

In 1518 vertrok de markies van Tarifa op een grand tour door Europa en het Heilige Land. Hij kwam twee jaar later terug, diep onder de indruk van de architectuur en kunst uit het Italië van de renaissance. De rest van zijn leven wijdde hij aan het vormgeven van een nieuwe esthetiek, die veel invloed had. Zijn paleis in Sevilla, dat het Huis van Pilatus wordt genoemd omdat de markies had ontdekt dat het even ver van een tempel in Cruz del Campo lag als het huis van Pontius Pilatus was verwijderd van Golgotha, werd een toonbeeld van deze nieuwe stijl. In de loop der eeuwen droegen latere eigenaars hun eigen verfraaiingen bij. Het Casa de Pilatos wordt nu bewoond door de hertogen van Medinaceli.

U komt binnen door een marmeren portaal, dat de markies in 1529 in Genua bestelde. Tegenover het met bogen omgeven erf voor koetsen ligt de Patio Principal. Deze binnenplaats is in mudéjarstijl uitgevoerd, versierd met *azulejos* en fijn stucwerk. Hij wordt omringd door arcaden en bekroond door gotische balustraden. In de hoeken staan drie Romeinse beelden, Minerva, een dansende muze en Ceres, en een vierde beeld, van de Griekse godin Athene uit de 5de eeuw v.C. In het

↑ Patio Principal bij Casa de Pilatos, een filmlocatie van David Leans *Lawrence of Arabia* (1962)

midden bevindt zich een fontein uit Genua. Rechts ziet u eerst de Salón del Pretorio met een cassettenplafond en inlegwerk en daarachter de Corridor de Zaquizami. Van de oudheden in de aangrenzende kamers noemen we *Leda en de zwaan* en twee Romeinse reliëfs die herinneren aan de Slag bij Actium in 31 v.C. Verderop, in de Jardín Chico, is een vijver met een bronzen beeld van Bacchus. Terug op de Patio Principal gaat u rechtsaf de Salón de Descanso de los Jueces binnen. Hierachter bevindt zich een met ribben gewelfde kapel met een kopie van een 4de-eeuwse sculptuur uit het Vaticaan, *De goede herder*. Naar links bereikt u via de Gabinete de Pilatos, met zijn kleine fontein in het midden, de Jardín Grande. Rond 1560 ontwierp

Het Casa de Pilatos wordt nu bewoond door de hertogen van Medinaceli, en is nog steeds een van de mooiste paleizen in Sevilla.

de Italiaanse architect Benvenuto Tortello de loggia's. Als u weer terugkeert naar de centrale patio vindt u achter het beeld van Ceres een betegelde trap die naar de zalen op de bovenverdieping leidt. Hij is overdekt door een prachtige *media naranja* (halve sinaasappel), een koepel uit 1537. Stucwerk van Juan de Oviedo en fresco's van Francisco de Pacheco zijn nog altijd te zien in de kamers die hun namen dragen.

Weetje

Casa de Pilatos was het eerste particuliere woonhuis in Sevilla dat een trap had.

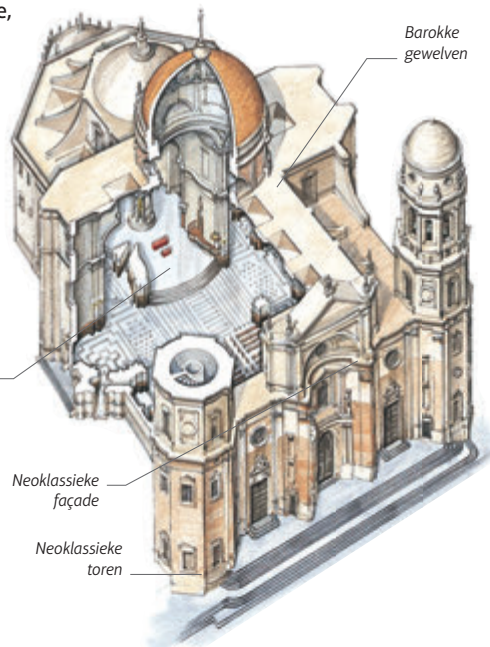
De kust bij Cádiz, met op de achtergrond de kathedraal ↑

2 CÁDIZ

Ⓐ B4 📍 Cádiz 🚗 🚏 Avenida Cuatro de Diciembre de 1977, 32D; www.cadizturismo.com

Deze bijna volledig door water omgeven stad kan aanspraak maken op de titel oudste stad van Europa. Legenden noemen Hercules als de stichter, maar het is historisch correcter om aan te nemen dat de Feniciërs in 1100 v.C. de stad Gadir, zoals Cádiz toen heette, hebben gesticht. In 1812 was Cádiz korte tijd hoofdstad van Spanje, toen hier de eerste grondwet werd afgekondigd. Langs de havenkade, met zijn goed onderhouden tuinen en open pleinen, is het leuk wandelen, of loop door de smalle straatjes van de oude stad. Trots van de stad is het carnaval, met tal van festiviteiten, kostuums, zang en drank.

Het altaar in het presbyterium werd deels bekostigd door Isabella II.

→ De kathedraal van Cádiz, met een koepel van Juan Daura

1 Catedral

📍 Plaza de la Catedral s/n 🕒 Tijden variëren, zie website 🌐 catedraldecadiz.com

De barokke en neoklassieke Catedral Nueva (Nieuwe Kathedraal) is een van de grootste van Spanje. De kathedraalschatten worden bewaard in Casa de la Contaduría, achter de kathedraal.

Weetje

Lord Byron noemde Cádiz de 'Sirene van de Oceaan'.

2 Museo de Cádiz

📍 Plaza de Mina 📞 856-105023 🕒 Di-vr 9.00-21.00, zo 9.00-15.00 uur 🗓 1 jan., 1 mei, 25 dec.

Dit museum belicht de geschiedenis van Cádiz en

huisvest de grootste kunstgalerie van Andalusië. Op de tweede verdieping ziet u poppen voor dorpsfeesten.

3 Torre Tavira

📍 Calle Marqués del Real Tesoro 10 🕒 Mei-sept. dag. 10.00-20.00 uur; okt.-april dag. 10.00-18.00 uur 🗓 1 en 6 jan., 25 dec. 🌐 torretavira.com

Deze 18de-eeuwse wachttore is nu een camera obscura, met prachtig uitzicht.

4 Oratorio de San Felipe Neri

📍 Calle Santa Inés s/n 📞 662-642233 🕒 Di-vr 9.00-15.00, za 10.00-15.00, zo 10.00-14.00 uur 🗓 Feestd.

In 1812, toen Napoleon steeds meer macht kreeg, kwam er in deze 18de-eeuwse kerk een voorlopig parlement samen om de fundering te leggen voor de eerste constitutionele monarchie van Spanje.

ETEN

Freiduría Cervecería Las Flores

Een eenvoudig adres, gespecialiseerd in zeebanket.

📍 Plaza Topete 4 📞 956-226112

€€€

Balandro

Dit restaurant met zicht op de Baai van Cádiz, biedt een mooi assortiment vleesgerechten.

📍 Alameda Apodaca 22 🌐 restaurantebalandro.com

€€€

El Faro

Sfeervol visrestaurant in de haven. Kies voor een van de proefmenu's.

📍 Calle de San Félix 15 🌐 elfarodecadiz.com

€€€

De Rots van Gibraltar, voor de Romeinen een van de twee Zuilen van Hercules ↑

14

Gibraltar

CS Overzees gebied
 The Main Guard, John Mackintosh Square 13;
 www.visitgibraltar.gi

De rotsachtige landtong Gibraltar werd in 1713 bij de Vrede van Utrecht aan Groot-Brittannië overgedragen. Jaarlijks steken zo'n 4 miljoen mensen de grens over tussen Gibraltar en La Línea de la Concepción in Spanje voor een bezoek aan dit stukje Engeland, met een oppervlakte van slechts 6,7 km². Pubs, Britse straatnamen en 'bob-

bies' op straat geven het een schilderachtige sfeer. Het **Gibraltar Museum**, gebouwd op de fundamenten van Moorse badhuizen, belicht de geschiedenis van het gebied, gevormd door de strategische ligging en geografie. Het grondgebied wordt gedomineerd door de zogenaamde Rots van Gibraltar. Halverwege dit voorbergte bevinden zich een 8ste-eeuws Moors kasteel, de **donjon**, dat tot 2010 als gevangenis werd gebruikt, en de **belegerings-tunnels**, een 80 km groot netwerk met opslagplaatsen en kazernes, dat werd gebruikt toen Spaanse en Franse troe-

pen Gibraltar aan het eind van de 18ste eeuw blokkeerden. Tijdens WO II was Gibraltar van groot strategisch belang: het controleerde en verdedigde de toegangspoort tot de Middellandse Zee. Het grootste deel van de burgerbevolking werd voor de duur van het conflict geëvacueerd, voornamelijk naar Londen, maar ook naar Jamaica. **St. Michael's Cave**, toen een militair hospitaal, wordt nu gebruikt voor klassieke concerten. Van het centrum van de stad Gibraltar loopt er een kabelbaan naar de Top of the Rock, op 450 m hoogte, met vier wandelpaden en een loopbrug. Op **Apes' Den**, ten noorden van Europa Point, de meest zuidelijke punt van Gibraltar, leven de beroemde staartloze apen. Deze berberapen komen oorspronkelijk uit Marokko. Het verhaal gaat dat de Britten Gibraltar houden zolang de apen hier blijven.

Gibraltar Museum

18 Bombhouse Lane
 Ma-vr 10.00-18.00, za 10.00-14.00 uur
 Feestdagen
 gibmuseum.gi

Donjon, tunnels, St. Michael's Cave, Apes' Den

Upper Rock Area
 Dag. 9.30-19.15 uur

↑ Het vliegveld van Gibraltar en de belangrijkste bezienswaardigheden op de Rots

15

La Línea de la Concepción

CS Cádiz Avenida de 20 Abril; 956-784135

De stad La Línea ligt aan de Spaanse kant van de grens met Gibraltar. De naam, 'de lijn', verwijst naar de muren die vroeger de grens vormden, maar tijdens de Napoleontische Oorlogen werden gesloopt om te voorkomen dat de Fransen ze als verdediging zouden gebruiken. Nu is La Línea een drukke handelsstad met hotels die veel goedkoper zijn dan die in Gibraltar.

16

Sotogrande

CS Cádiz San Roque
 Palacio de los Gobernadores, Calle Rubín de Celis s/n;
 956-694005

Even ten noorden van Gibraltar ligt Sotogrande, een exclu-

PARELTJE De bunker in

Geïnteresseerden in WO II kunnen tijdens een wandeling door het Reina Sofia-park in La Línea de la Concepción verschillende bunkers verkennen. Boek een rondleiding via het toeristenbureau.

sief vakantieoord dat populair is onder de rijke inwoners van Gibraltar, die dagelijks naar The Rock rijden. Ook politici, royals en andere beroemdheden uit Europa weten Gibraltar te vinden als vakantiebestemming. De exclusiviteit van het oord is goed te zien in de haven van Sotogrande, die vol ligt met dure jachten en waar tal van exclusieve restaurants zijn. En zoals wellicht te verwachten liggen vlakbij pijnlijk netjes onderhouden golfbanen, waaronder de Real Club de Sotogrande.

CONTROVERSE OVER GIBRALTAR

Tijdens de Spaanse Successieoorlog namen Engels-Nederlandse troepen in 1704 Gibraltar in, waarna Groot-Brittannië de rots 'voor eeuwig' kreeg toegewezen. Een poging van Spaanse en Franse troepen om Gibraltar tijdens de Amerikaanse Onafhankelijkheidsoorlog terug te veroveren mislukte. Als toegangspoort tot de Middellandse Zee was Gibraltar van essentieel belang voor Groot-Brittannië. In een referendum in 1967 stemden de inwoners met een grote meerderheid voor het behoud van het Britse gezag. Door de Brexit is er weer enig conflict ontstaan.